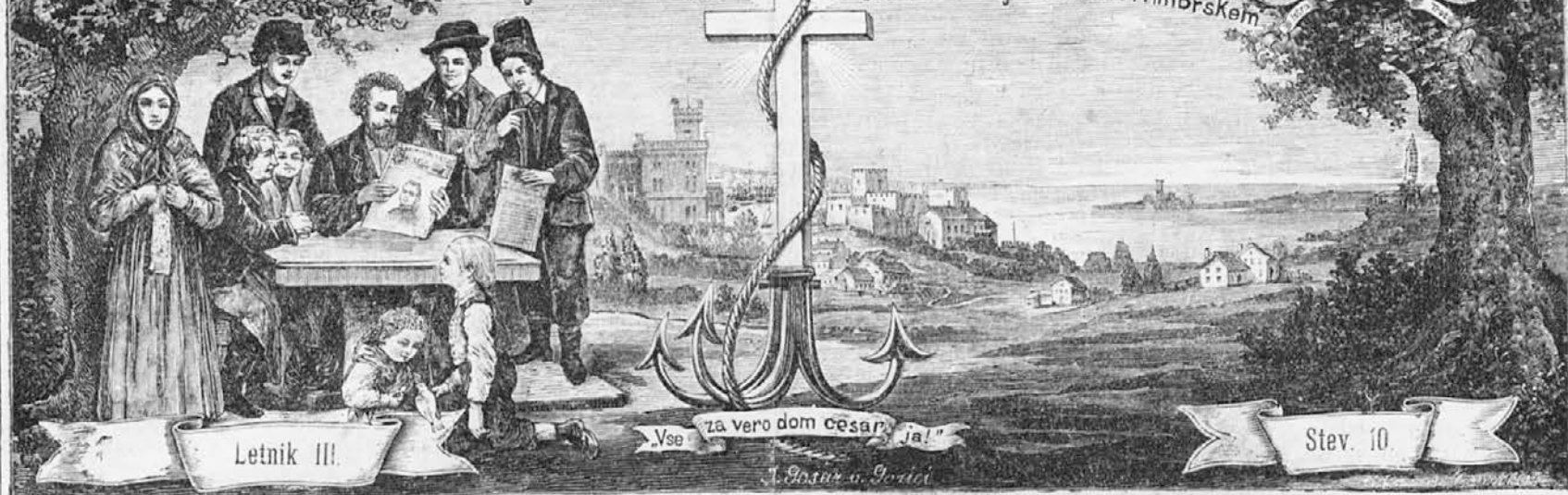

PRIMORSKI LIST

Poučljiv list za

slovensko ljudstvo na Primorskem

Letnik III.

Vse za vero dom cesarja!

Stev. 10

„Primorski List“

izhaja vsaki prvi, drugi in četrti četrtek v mesecu.
Cena za celo leto 1 gl. za pol leta 50 nov. Posamezne številke se prodajajo v šolskih in nujskih ulicah po 4 nov.

V Gorici, dne 4. aprila 1895.

Uredništvo in upravnništvo

mu je v Gorici, Travniki št. 13. — Nefrankovana pisma in ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. O glase senaznanila sprejema upravnništvo po pogo dbi.

Veliki petek.

„Pozdravljen križ, edini up.“
Cerk. pes.

Dan poln tuge in žalosti, dan poln največje ljubezni je za nas katoliške kristijane Veliki petek. Sv. mati katoliška cerkev nam stavi ta dan pred oči skrivnost sv. križa. Na lesu viseči yčlovečeni Bog kraljuje ter vleče k sebi srca vseh, ki imajo le še iskrico vere in hvalečnosti v sebi. S križa nam blišči ona skrivnost ne zmerne ljubezni, s katero nas je ljubil Bog, da je dal svojega edinorojenega Sina v smrt ter z njegovo smrtjo na križu nas iztrgal peklju, čiger rop smo bili. Sv. križ je znamenje naše sv. vere, sv. križ je naše edino upanje. Nauki sv. križa so nekelej spremenili obličje zemlje. Dokler je gorela v srcih kristijanov ljubezen do križa in Križanega, je vladala mej njimi edinost, mir, sreča in zadovoljnost, ko se je pa ohladila, ko so postala krščanska srca trda, brezčutna za vzvišene nauke križa, je prišla mej nje needinost, prepir, žalost, zatiranje, obup, sploh vsa zla, ki tarejo človeštvo. Ljudje sicer vedno bolj spoznavajo, da je le v križu rešitev iz sedanjih nadlog in stisk, ali mesto, da bi se križa trdno oklenili, mesto da bi spoľnjevali njegove nauke, jih zatirajo, kjerkoli morejo. Zveličar kliče, s križa in moli za svoje morivce: „Oče, odpusti jim, saj ne vedo kaj delajo.“ On nas uči: „Blagor mirnim, blagor krotkim. Ljubite se mej seboj, kakor sem jaz vas ljubil.“ Kedaj je bolj odmeval klic po miru, ljubosti, po slogi, po enakosti in bratovstvu, ko dandanes? Pa kaj vidimo? Vedno večjo neslogo, vedno večjo needinost, prepire, ebekovanja, zatiranja, sovraštva. Kristus govori: „Ako hočeš popoln biti, idi in prodaj vse, kar imaš ter daj vbogim.“ Kedaj se je še bolj glasno ko dandanes razlegal obupen klic, zatiranega, vbogega trpina-delavca? Kedaj je pa tudi bila se večja lakomnost, pohlepnost, potrata in nasladnost, ko dandanes? Na križu nas uči Zveličar pokorščine, ker „On je bil pokoren, pokoren do smrti na križu“. Tudi mogočni tega sveta čedalje bolj spoznavajo, da je treba človeštvo pripeljati h pokorščini, k spoznanju in spoštovanju postavne oblasti. Toda sredstva za to, da bi se ljudem vcepil čut odvisnosti, dolžnost pokorščine, ne iščejo v naukih sv. križa. Zategadelj so tudi vsi poskusi brez uspeha in to bodo tudi ostali, dokler se človeštvo ne oklene naukov sv. križa, dokler se ne povrne k Tistemu, ki je prinesel na svet tako vzvišene, tako požvljajoče, tako prestrvarjajoče resnice. V znamenju njegove zmage, v sv. križu, more človeštvo izpeljati tudi to, kar je najviše in najbolj vzvišeno. V luči ki nam blišči iz naukov sv.

križa, more človeštvo spremeniti zemljo v podobo raja; more posušiti solze vbozih, trpečih bratov; more vtrditi pravo edinost in bratovsko ljubezen mej narodi, po zgledu prvih kristijanov, ki so križ ljubili, po naukih sv. križa živeli ter bili „enih misli in enega srca.“

Bodi nam tedaj pozdravljen o sv. križ, življenja luč in naše upanje!

Dunaj zopet krščanski.

Ravnokar je došla s cesarskega Dunaja vesela novica, da so pri občinskih volitvah zmagali v III. in II. razredu krščanski socialisti. Liberalci so propali na celi črti in so v velikem strahu za bodočnost liberalizma v celi Avstriji. Njih voditelji se ogibljejo volilcev in ljudstva, ker so spoznali, da je stari hinavski liberalizem izgubil zaupanje osleparjenega ljudstva. Celo liberalni listi priznavajo, da so liberalni kolovodje poparjeni in obupani. Po pravici! Dunaj je glavno mesto cele države, Dunaj je središče avstrijskih narodov. Ta Dunaj, ki se zdaj vrača h Kristusu in katoliški cerkvi, je bil nekelej glavni tablor liberalstva in brezverstva. Vsi mestni starešnje so bili liberalci, vsi dunajski poslanci, sploh vsi zastopniki velikega Dunaja so bili brez vere. Za to je ravno Dunaj s svojim slabim zgledom veliko pripomogel, da je liberalizem poplaval celo Avstrijo in okužil narodom zdravo življenje. In ravno ta veliki Dunaj je prvi spoznal, da je zapeljan, da je osleparjen. Skesan obrača hrbet liberalnemu sleparstvu in išče zopet naukov katoliške cerkve. Grac, Linc, Celovec, Ljubljana, in druga še manjša mesta, so vedno še v liberalnih rokah, Dunaj pa noče biti več, Dunaj hoče biti krščansko mesto. Zgled glavnega mesta bo dobro vplival na celo cesarstvo in vže se je začela skoraj povsod ista agitacija kakor na Dunaju. Se ene volitve in Dunaj bo imel katoliško večino v mestnem starešinstvu. Vže zdaj je napovedano jako ugodno razmerje glasov 73:65.

Prvoboritelji katoliške stranke so: dr. Lueger, knez Lichtenstein, dr. Pattai: izredno izobraženi in nevstrašeni možje, katerim je občna blaginja res na srcu. Pred letom so ustanovili svoje glasilo „Reichspost“, koji je duhovni ravnatelj vsenčiliščni profesor dr. Schindler, duhovnik. Tudi papežev nuncij prevz. Agliardi je temu listu in celi stranki naklonjen.

Stranka je še prav mlada in za to tudi neizkušena, včasih prenela in nekoliko preveč brezobzirna, kar sami priznavajo. Tudi se je stranka prenela namnožila in vsled tega šteje mej svoje tudi menj zanesljive ljudi, ki davno še nimajo jasnih pojmov o Kristusu in cerkvi. Toda s takimi

je treba še potrpljenja. Od ljudi, ki so še pred kratkem hodili z liberalci in ki so vzgojeni v brezverskih šolah, ne more se zahtevati strogo cerkvenega duha. Ali tudi za cerkveno življenje se je zadnja leta mnogo storilo na Dunaju. Skoraj sporedno s političnimi govori v dvoranah se vrstijo cerkveni govori v cerkvah in kakor so polne mož dvorane, kjer nastopajo Lueger, Lichtenstein ali Pattai, tako so polne mož tudi cerkve kjer nastopajo o. Abel, o. Kolb in drugi. To je gotovo veselo znamenje.

Nad vsemi pa čuvajo viši pastirji, postavljeni od Jezusa Kristusa. Ako bi imeli kerščanski socialisti kreniti na krivo pot... bodo je gotovo poučili, opominali, svarili in — molili, da bo to veliko človeško delo tudi Bog blagoslovil.

Dobitkovina ali davek od dela.

Dobitkovina (Erwerbsteuer) se imenuje davek, kateri je plačavati od dela, ki deleveca-obrtnika živi. Dobitkovino plačujejo n. pr. trgovci, obrtniki, zdravniki i. t. d. Tega davka ne bodo plačevali a) kmetje, ker plačujejo zemljiški davek, b) uradniki in sploh oni, ki imajo neko gotovo mesečno ali letno plačo, ker plačujejo dohodarino, c) zavodi, ki dajejo račun oblasti, ker ti bodo plačevali poseben davek, d) oni delavci ali obrtniki, ki delajo sami brez pomočnikov, da se na pol preživijo kakor n. pr. vboge matere-delavke, bolni delavci, vsega dela mojstri zlasti na deželi, obrtniki, ki le včasih delajo, sicer pa kmetavajo. Oprostiti se bo smelo tudi one ubožne delavce, ki delajo sami ali pa imajo le enega pomagaca.

Davkoplačevalci bodo razvrščeni na štiri razrede in sicer bodo v I. razr. oni, ki plačavajo več ko 1000 gld. letne dobitkovine, v II. razr. oni, ki plačavajo več ko 150 a menj ko 1000 gld., v III. razr. oni ko plačavajo od 30 — 150, v IV. razr. vsi ostali davkoplačevalci.

Koliko bo vsega davka v državi? 17,732 000 gld. t. j. dobitkovina je vže znizana za 20% in se poznej še znizja za 5%, ako bo osoben davek ugoden. Določena svota se bode vsako drugo leto poviševala za 2-4% in to do l. 1907. Obrtnikom I. (boga-tega) razreda se ni nič znizalo.

Določeni so tudi posamezni zneski, ki se bodo plačavali. V I. razredu ali 1000 ali 1100 ali 1200 ali 1300 ali 1500 in tako dalje vedno po 200 več. Za II. razred so določene svote: 160 ali 180 — 220 — 260 — 300 — 340 — 400 — 460 — 520 — 580 — 660 — 740 — 820 — 900 —. Za III. razred so določene svote: 32 — 36 — 40 — 45 — 50 55 — 60 — 70 — 80 —

90 — 100 — 120 — 140. — Za IV. razred so določene svote: 1.50 — 2. — 2.50, 3. —, 4. —, 5. —, 6. —, 8. —, 10. —, 12. —, 15. —, 18. —, 21. —, 24. —, 28. — gld. Drugih svot se ne bo smelo odmerjati, n. pr. 29 gld. ne bo nikdo plačeval, ampak ali 28 ali 32 i. t. d.

Kdo bo določeval in odmerjal davek? Svoto za celo državo določi vlada in sicer za l. 1896 in 1897 je vže določena dobitkovina 17.732.000 gld. Država bo razdeljena na *davčne okraje* in vsakega okraja davkoplačevalci bodo združeni v štiri skupine ali razrede. Vlada bo odločila, koliko ima plačati vsaki okraj in koliko vsaka skupina, na pr. okraj Goriško plačuje 100.000 gld. in sicer I razred 34.000, II. 26.000, III. 22.000 in IV. 18.000. —

Kdo bo pa odmerjal *pod nim obrtnikom* dobitkovino? Posebne okrajne komisije in sicer štiri komisije, za vsaki razred ena. Polovico udov bo imenoval finančni minister, polovico pa si bodo volili davkoplačevalci dotične skupine. — Na čelu okrajnih komisij bo deželna komisija in na Dunaju bo vrhovna komisija za celo državo.

Politični pregled.

Notranje dežele.

Dunajske volitve. Na Dunaju se vrše dopolnilne volitve v mestni zastop. Dunaj je bil najjačja trdnjava liberalstva, ki pa se je začela kršiti nekaj časa sem. Med liberalci so si prisvojili vodstvo večinoma židje, ki so vodo spretno napeljavali na svoj mlin. Politika se je pod krinko liberalstva popolnoma požidila, in nasprot so vstali možje, ki se lažiliberalcem sneli krinko lica, in liberalne kolovodje pokazali ljudstvu v pristno židovski barvi. Liberalni časopisi za zagnali silni krik proti tem nasprotnikom, tudi vlado klicali na pomoč, a ljudstvo spoznava pravo resnico in se obrača od lažnjivih svobodnjakov, ki svobode in pravice drže zase, ljudstvu pa puste svobodo plačevanja. V tretjem razredu so antisemitje zmagali na vsej črti, celo v židovskem okraju Leopoldstadt.

Neka poročila pravijo, da liberalni starešnje odložijo mandate. Ni treba, saj vže tako ne bodo več sedeli v starešinstvu.

Razpor v Hohenwartovem klubu. Dipauli je stavil predlog, naj bi se ohranila volitna pravice onim davkoplačevalcem, ki so do zdaj plačevali 5 gld. davka a po novi postavi bodo morda menj plačevali. Tega predloga baje ni hotel podpisati grof Hohenwart in se 14 drugih veleposestnikov. Vsled tega se napoveduje nov razpor v Hohenwartovem klubu.

Volitve v Istri. Začela je prav živahna agitacija za prihodnje deželnozborske volitve v Istri. Poslanci Spinčič, Mandič in Jenko so sklicali volilni shod v Hrnošico, kojemu je predsedoval župnik Rogač. Volilci so navdušeno pritrdjevali govornikom in izrekli zaupanje poslanecem.

Česki jezik v Dunajskih cerkvah. Na Dunaju je prav mnogo Čehov, večiniina delavcev, pravijo da jih je do 250.000, kateri ne dobivajo nobenega poduka v krščanskem nauku v svojem jeziku. Prav lahko se zgodi, da mnogi od njih nikdar ne slišijo besede Božje in v mnogem prodivjajo, posebno če pridejo v roke anarhističnim agitatorjem Slovansko Metodovo društvo je vložilo prošnjo, naj bi bil pri vsaki dunajski župni cerkvi nastavljen duhovnik, več českega jeziku, ki bi krščanski nauk Čehom razlagal v njihovem jeziku. Poročevalec Fuchs je v proračunskem odseku predlagal naj se vladi priporoči, da prošnjo vsestranski nvažuje, in kar spozna za potrebno tudi stori. Njegov predlog so podpirali poslanci Morsey, Klun, Kaizl in dr. Gregorčič. Min. Madejsky je omenil, da ta prošnja nasprotuje državnemu šolskemu zakonu, zato jo je večina odseka brez Fuchsovega predloga izročila vladi in za takrat pokopala.

Politični razmere v Primorju. Ker proračun za to leto še ni dognan, treba

je bilo podaljšati provizorij. Pri obravnavi vladnega predloga zastran provizorija so razni poslanci, posebno protivladni, oestro šibali vladno početje. O primorskih razmerah je govoril posl. dr. Eim in povdarjal, da je vlada preveč popustljiva nasproti Lahom na jugu in omenil da glavni krivci na Primorskem niso poulični razgrajalci, ampak tisti, ki so teorijo o brutalni sili razglasili za državno modrost, po kateri se jednemu godi krivica, ako se drugemu dá kar mu po pravici gre. Rezko je napadal Primosko vlado in pridjal, da se mora politika na Primorskem korenito premeniti, beneški iridentizem se mora iztrebiti itd. Min. Plener je v dolgem govoru zavračal Eimove napade, in med drugim rekel važne besede, da le mirni razvoj more dovesti do zadovoljstva narodnosti in do konsolidovanja domovine.

Tržaška trgovina. Poslanec Stalitz je tožil o propadu tržaške trgovine, dasi vlada silno veliko stori za Trst posebno s podpiranjem Lloyda. Odgovoril mu je Lueger, da so na tem krive le po malem delu železniške zveze, katere treba popolniti, po velikem delu pa zadeva krivda tiste ki monopolizujejo tržaško trgovino in sestavljajo irredentiško stranko. a ti so židje!

Velika skrbljivost tržaških Lahov. Lanskega leta 2. nov. so bili nekateri istrski župani in odposlanci prišli v Trst, da obiščejo tržaške politične brate in si v mejsebojnem bodrenju pridobe novih moči v boju proti dvojezičnim tablam. In zdaj tržaška mestna delegacija nima važnejšega dela, nego ovekovečiti ta obisk s tem, da predlaga, naj se v predsobi mestne dvorane uzida plošča z znamenitim napisom, da cloveška moč ne izbriše 20 stoletij latinškega življenja — Plošča bo stala le 200 gld. gld. C. k. namestništvo pa je prepo vedalo izpeljavo tega ukrepa. —

Atentat na spomenik generala Hentzija. Poroča se iz Budimpešte, da so dne 2. t. m. po noči nastavili dinamit pri spomeniku zvestega generala, kateri je branil budimsko trdnjavo proti ogerskim ustašem l. 1848. Žalostno! Kaj poreče presvitli cesar?

Vnanje države.

Osemdesetletnica Bismarkova dne 1. aprila se ni nič kaj sponesla. Veča nemška mesta, deželni zbori, državni zbor in ljudstvo sploh se ni vdeležilo slavlja. Toliko bolj je slavil cesar Viljem onega kancelarja, katerega je sam odstavil. Podaril mu je zlat meč z grbi Alzacije in Lorene, napravil je njemu v čast veliko „pogrbeno“ v Berlinu, h koji je povabil tudi novo predsedništvo državnega zbora a podpredsednik Schmidt ni sprejel povabila.

Tudi naš presvitli cesar je častital Bismarku z obnimi besedami.

Mestno starešinstvo v Gracu je naročilo županu, naj v imenu mesta pozdravi častivce Bismarkove, a namestništvo je ta sklep vstavilo. Starešinstvo se je pritožilo pri ministersrvu. V državnem zboru se je stavil predlog, naj ministerstvo takoj razveljavi namestništveno prepoved. Ogromna večina je ta predlog odklonila. Tudi v Trstu, v Ljubljani, v Celovcu, v Celju, v Lincu in še po drugih mestih avstrijskih so Nemci slavili Bismarka in skoraj smemo reči, da je železni mož avstrijskim Nemcem bolj pri srcu, ko Nemcem v rajhu. Ti ga poznajo bolj od blizu. Tudi „Slovenski Narod“ je slavil Bismarka kot narodnjaka.

Vstaja na otoku Kubi je mnogo nevarniša za Španijo nego se je od začetka mislilo. Španija je poslala na Kubo veliko vojaštva (okolo 200.000 mož) v boj pod poveljstvom Martinez Campos. Ako bi Španija izgubila to bogato naselbino, bila bi vnovič jako oslajbljena.

Državi Kitaj in Japan, ki ste vojevali do zdaj krvavo vojsko, ste sklenili primerje. Upa se, da se kmalu sklene mir.

RAZNOTEROSTI.

Podporno društvo za slov. visokošolce na Dunaju je razposlalo šesto letno sporočilo, v kojem naglašja svoja načela tako-le:

Podporno društvo za slovenske visokošolce na Dunaju bodi jednako skupno in drago vsemu slovenskemu narodu kakor druga kulturna in dobrodelna podjetja, ki so poklicana braniti našo narodnost. Posvetne inteligencije imamo povsod premalo, posebno pa na okrajinah. Kako ves drugačen bil bi naš položaj, ako bi imeli zadosti pravnikov, profesorjev, tehnikov i. t. d.! Prišli smo že tako daleč, da nimamo zadosti novih učiteljskih moči za srednje šole. Kjer gre za občno narodno korist, tam lahko tudi vsi složno delujemo. Krivo bi bilo, ako bi se v podpiranju slovenskih visokošolcev zaneslo strankarstvo. Vsak pravi prijatelj mladine mora želeti, naj se ona kolikor mogoče manje ukvarja z dnevnimi političnimi vprašanji, tem več pa uči. Kaže ti torej delati celo podporo odvisno od tega ali onega mišljenja? Mladine starši ljudje tudi nikjer ne morejo popolnoma držati v ojnica, ker je njen temperament drugačen in ker ona naravno vedno srka v sebe najnovejše ideje in si le s časoma čisti svoje pojme. Jeli vredno zaradi malih mesečnih pedpor ovirati razvitek samostalnega mišljenja, pravih in krepkih značajev, katerih tolikokrat pogrešamo v življenju? Pomagajmo ji tem rajši z dobrimi sveti, še bolj pa z dobrimi vzgledi, ne pa s sredstvi, ki se ne strinjajo s krščansko ljubeznijo in ki vendar ne jamčijo za uspeh! Odbor pa seveda ne bi podpiral prosilcev, ki grešijo proti verskim, državnim in nraštenim načelom. Tako bi n. pr. od podpore društva, ki šteje med svoje podpornike tudi katoliške duhovnike, bili izključeni udje društva, katerega vsak član je primoran, dati zadostilo z orožjem, ker je po razsodbi apostolske stolice iz l. 1890. menzura slično kazniva kakor dvo boj.

Svojih označenih načel se hoče odbor držati tudi v bodočnosti. Za dokaz, kako se izogiblje vsakemu strankarstvu, naj služi ta le primer: v vsakem letnem poročilu se čita tudi zahvala predsednikom ali zastopnikom akad. društva „Slovenije“, ki so podpornemu društvu z nemalim trudom pomagali, da je vršilo svojo nalogo kolikor mogoče hitro in dobro; ker pa „Slovenija“ ni več zbirališče in zastopnica vsega dijaštva, mora se odbor, dasi je to bilo posebno težko bivšim Slovenijanom, odreči tej pomoči in jo nadomestiti z drugo, ki ne bo vezana na nobeno dijaško društvo ali stranko.

Jako strogo pa hoče odbor paziti na to, da dobivajo podpore samo taki dijaki, ki res študirajo.

Iz tega se lahko slovensko občinstvo prepriča, da so tudi prazni izgovori, ki se semtertje slišijo: Čemu pošiljati denar na Dunaj, saj nikdo ne konča študij!

Po takem smemo upati, da nam ostanejo zvesti stari podporniki, ali obračamo se tudi do drugih prijateljev slovenske mladine in narodnega napredka s prošnjo, naj blagovolijo pospeševati društveni namen.

Darove naj se blagovoljno pošilja vlenč. g. dr. Fr. Sedej-u, c. in kr. dvorn. kaplanu I. Wien Augustinerstrasse 7. II.

Zlato pravilo katoliškemu časopisju. Sv. oče Leo XIII. je nedavno pišoč vrlemu grofu Zichi-ju postavil tako-le pravilo za katoliške časopise: „Za te in za druge sotrudnike tega lista bodi odločivno, da nikdar ne odstopate od svetov in avtoritete škofov. Hkrati pa posebno skrbno pazite, kar smo že večkrat naročali izdajateljem časopisov glede na ljubezen, zmernost v besedah, spoštovanje državne oblasti, konečno glede na to, da naj se vedno zlagajo s škofi, posebno pa s sveto stolico. To pa, kar Vam svetuje ljubezen do domovine in čast katoliške cerkve, skušajte dosežati neprostano in srčno. Tako Leo XIII. Ka-

ko pa delajo nekateri „pravi katoličani“ pri nas?!

Ojstra obsodba nemškega liberalizma. „Edinost“ piše o boju liberalcev z antisemiti sklepa članek tako-le: „Nemški liberalizem je zaigral zaupanje ljudstva, ker je bil vselej sebičen in brutalen, ker je ljubil vsikdar le tisto svobodo, ki mu je dovoljevala sesati ljudstvu kri iz žil in ker je bil vsikdar ljut sovražnik resnične svobode. Taka stranka ni vredna, da živi in blagoslovljali bodemo onega — naj pride že od koderkoli hoče —, kojemu se posreči zadati smrtni udarec sebični, nasilni, intrigantni, naše gospodarske življenje zastrupljajoči, v narodnem pogledu nestrpni nemško-liberalni stranki“. To je res ojstra sodba a resnična; seveda velja isto tudi o italijanskem in slovanskem liberalizmu.

Slovenska Leonova družba je priznana od ministerstva in se bo kmalu osnovala. Po pravilih, izdelanih v lani meseca septembra v Celju, so člani družbe a) častni b) ustanovniki, ki plačajo 50 gld. enkrat za vselej c) pravi člani, ki so znanstveno vsposobljeni in plačajo 4 gld. na leto d) podporni, ki plačajo 2 gld. na leto. Pozivljamo vse slovenske izobražence, naj se takoj zgledajo kot udje pri tajniku izvrševalnega odseka knezonadškofjskemu tajniku č. g. I. Šiški v Ljubljani.

Ruski bogoslovski zavod v Rimu. Leo XIII. je zopet pokazal, da ima srce za vse narode. Daroval je 300.000 lir za nov ruski (rutenski) zavod v Rimu. Po naročilu sv. očeta imeti mora v zavodu prostora 40 ruskih bogoslovcev in 20 drugih slovanskih (Bulgarov, Srbov.) O veliki noči pride nadškof Sembratovič v Rim, da se domeni s sv. očetom o hiši in o redu v zavodu. Bog blagoslovi to velevažno delo Leona XIII. v prospeh slovanskega naroda!

Deset tisoč poslušalcev je bilo pri misijonu v prvostolnici cerkvi sv. Štefana na Dunaju. Bog jih potrdi v dobrih naukih!

Komisije za odmerjanje dobitkovine. Deželna komisija za Gorico bo imela 9 udov, za Istro 9, za Trst 9, za Kranjsko 9, za Štajersko 14, za Koroško 9. Osrednja državna komisija bo imela 26 udov.

NOVICE.

Goriško.

Romanje v Loreto iz Gorice je napovedano za 25. t. m.

Vreme v Gorici je južno in deževno vže delj časa.

Na c. kr. ženskem izobraževališču v Gorici je spraznjeno mesto učitelja za risanje. Prosilci imajo čas vložiti prošnjo do 15. maja.

Razpisane učiteljske službe. V goriškem okraju so razpisane sledeča mesta: a) nadučitelj v Pervachini, b) učitelja-voditelja enorazrednice na Banjšičah, v Lokovcu in c) učiteljice v Ajdovščini. — Vse službe so III. plač. vrste in pri 3 poslednjih je stanovanje v naravi. — Prošnje s postavnimi spričevali učit. sposobnosti je vložiti do 15. maja t. l. pri predstavljenih oblastnikih.

Judovstvo s Gorici je doseglo močnejši vpliv. Ako se ne motimo, je v Gorici le kakih 200 judov, pa so gospodari. Uredništvo glavnega it. glasila (Corriere) je v judovskih rokah, Ginnastica ima predsednika juda, it. čitalnica ima podpredsednika juda, mestni fizik je jud, dopisniki raznih listov so judje, načelnik gledišča je jud, vsi menjavci (brez enega) so judje, polno je odvetnikov, polno trgovcev judov; naj lepše hiše imajo judje i. t. d. Judje so naj bolj zvesti Avstrijanci, naj bolj italijanski narodnjaki di puro sangue, naj bolj gospodarji z občinskim blagom i. t. d. V tihotapiti so se hoteli tudi v it. delavsko društvo, a pri zadnjem občnem zboru se je njih želje prezrlo in izvoljen je za predsednika zopet vrli dr. Frapporti.

Goriški župan je odpustil iz mestne službe osem pometačev in 10 delavcev, za-

to ker so Slovenci. Srečna Avstrija, ki v dobi novih podložnikov — iz Italije!

Slovenske propovedi Pod Turnom Vdabili smo naslednje pojasnilo: Pod Turnom se ne namerjava popolnoma odpraviti slovenskih govorev, ampak samo preložiti uro govora.

Velika večina Podturničanov hoče imeti vsako nedeljo in praznik po prvi sv. maši furlansko pridigo. Vsled tega je treba v bodoče določiti drugo uro za slovensko pridigo, h koji je do zdaj dohajalo naj več 6 oseb. O primerni uri se bom dogovoril s slovenskimi farani. To je torej čisto cerkveno opravilo, ne narodno ali politično. Slovenskim faranom ne bo podpisani nikoli delal krivice (v pravem kanoničnem pomenu). S spoštovanjem dr. K. Baubela.

Iz tega pojasnila je razvidno 1. da so slovenski govori vstavljeni brez dovolitve preč. ordinarijata in predno se je vtegnilo vpeljati govore ob drugi uri. 2. da se je tudi slov. petje pri prvi sv. maši odpravilo. To pa je proti zagotovitvi, koje smo nedavno vdabili od Prevz. knezo-nadškofa, da v današnjih razmerah ne kaže ničesar preminjati. Bodi torej ta stvar izročena v razsodbo samemu Prevzvišenemu. — Velenč. g. dr. B. pač nima krivih namenov ali krivo je poučen o razmerah, kajti h slov. govorom zahaja Pod Turnom po priliki ravno toliko poslušalcev in večinoma ravno ti isti ko h furlanski. Večina namreč, ki „hoče imeti vsako nedeljo in praznik furlanski govor“, ne hodi h govorom ne Pod Turnom ne v stolni cerkvi in preč. gg. govorniki pridigajo praznim klopem.

Dejstvo, očitno vsakemu je, da so slovenski govori do zdaj bolj obiskovani ko drugi. To je sicer žalostno, kajti večina Goričanov niso Slovenci, a resnično je vendar. — Ob tej priliki opozarjamo preč. dušne pastirje in visokoč. ordinarijat na drugo dejstvo. V novjšem času se slovenščina preveč prezira in to pri vseh zavodih . . . , pri vseh bratovščinah . . . , pri vseh družbah . . . , pri vseh novih pobožnostih . . . Slovenci morajo zgodaj vstajati, ako hočejo slišati božjo besedo, ker samo ob 6. uri zjutraj je slov. govor, poznej ni več slišati slovenske besede.

Na dalje nimajo Slovenci nič krščanskega nauka v farnih cerkvah, nikdar slovesnih govorov n. pr. apologetičnih i. t. d. Ni čudo torej, da se slovensko občinstvo vznemirja, ako vidi, da se staro odpravlja, ker novega nič nima. Bratje! Vsaj v cerkvi imejmo mir in drug za drugega dobro srce, če se na trgu še toliko prepiramo, kajti pobožnost brez ljubezni je prazna.

Delavsko podporno društvo (italijansko) je imelo v 30ih letih dohodkov 60.266 gld. 29. kr. in 38.614 gld. 46 kr. stroškov

Kupčijska zbornica v Gorici. Ministerstvo je potrdilo izvolitev bar. Ritterja za predsednika in Ludv. Mighetti-ja za podpredsednika kupčijske zbornice za l. 1895.

Furlanska železnica (tramvè). Ker ni bilo mogoče izvajevati od deželnega zbora nobene podpore za novo furlansko železnico, sklenili so furlanski župani v dogovoru z goriškim županom, da bodo furlanske občine podpirale družbo, ako vlada zgradi potrebne mostove, kar je bila vže skoraj obljubila. Shod županov v Gradiški je sprejel Pajerjeve resolucije in vže so poedin župani predložili načrt železnice in prevdarek občinskim starešinstvom. Goriško starešinstvo je v seji dne 29. t. m. sklenilo: 1. Mesto prevzame poroštvo do 12.500 gld. na leto in za 1/2 od 10.000 gl., koje bi dala država za pošto vsako leto 2. Mesto odstopi družbi brezplačno občinski svet in občinske ceste. 3. Mesto bo imelo v upravnem svetu nove železnice svojega zastopnika. — Sporoča se vže tudi od drugih furlanskih občin, da so pripravljene prispevati za železnico po dogovoru županov v Gradiški. Ko se nabere starešinstveni sklepi, pojde posebna deputacija na Dunaj prosit podpore.

Tudi kupčijska zbornica je v seji 30. m. m. sklenila, da prevzame 4500 gld. po-

roštva na leto in to za 50—75 let. Ker se v obče sodi, da bo treba poroštva vsako leto 30.000 gld., a od teh bi vlada skoraj gotovo plačavala 10.000 gld. za pošto, ostane drugim furlanskim občinam 3000 gld. letnega poroštva.

Bl. g. Casagrande je priporočal tudi za Vipavsko železnico isto pomoč. Podpredsednik Mighetti je odgovoril, da bo kupčijska zbornica rada podpirala Vipavsko železnico, kolikor bo mogla.

Ondričekov koncert. Črez kratek čas došel je zopet v Gorico slavno znani česki goslar Fran. Ondriček in je sviral v sredo ob 8 uri zvečer v gledišču.

Goriški mesarji so sklenili povišati ceno mesa od 68. na 72. krajcarjev kg.

Mlin v Stračicah bo mlet še do 28. aprila, potem neha, ker ne more tekmovati z ogrskimi mlini.

Na Rojcah se je splašil 28. marca. konj in je v divjem teku lomastil skoz železniški predor ravno ko je oddelek vojakov korakal skoz. Vsi so se rešili razven dveh. Nju je konj močno sunil in ju vrgel ob zid. Jednemu je prelomil puško. Ranjenca so naložili na isti voz in ju prepegljali v vojaško bolnišnico.

Petje v Brdih. Pišejo nam: Brda se v obče ne odlikujejo z lepim petjem, a pevski zbor v Kojškem je zgleden. Načelnik tega vrlega zbora je g. Ciril Kumar, znan tudi širšim krogom. Ob neki priliki je preč. g. župnik Fr. Marinič ves oveseljen rekel ljudstvu: Tukaj ni treba godbe, tukaj imate izvrstne pevce in to je bolje ko posvetna godba za plese. Na veliko noč bodo peli mašo v Snežatnem (mešan zbor.) Bog živi vrle pevce!

V Gorenji Brestovici so vkrali brezvestneži v noči med 22. in 23. pr. m. pol drugi do dveh centov težak zvon tamošnje kapeli sv. Anastazije. Par streljajev od kapele so ga razbili in kose odnesli.

Okoln 6000 borovcev pogorelo je v Doberdobi na Krasu. Ogenj je vnela goreča žveplenica, katero je nemarnež vrgel v suhljad.

Risarsko šolo napravi vlada v Tržiču (Monfalcone). A nam?!

Nov most črez reko Torre pri Vilesu so jako slabo postavili. Zdi se, da inženirji niso imeli pojma, kolika narase reka ob deževju. Ko je narasla, je odnesla vse dodelane branike in napravila veliko škodo posestnikom, kateri so brzojavno prosili pomoči namestnika.

Cesta ob Soči je res v groznem stanju. Prijatelj nam piše: Na državno cesto med Kobaridom in Trnovem se je zopet usulo nekaj kamnja ravno pod kobaridskimi klanci. Ze tako je pot nevarna zaradi strmih klancov, sedaj pa še skalovje preti popotniku. Ravno sredi ceste leži skala, ki meri gotovo več kakor 1 m. Tudi dere za Kobaridom zopet 4 m. širok in več kot 1 m. širok hudournik črez državno cesto. Kdaj se nas bodo pač vsmilili ter nam malo popravili to cesto?!

V Tolminu je imenoval občinski zastop okrajnega glavarja g. Ferdinanda pl. Marenzi častnim občanom.

Hranilnica in posojilnica v Cerknem nam je poslala: „Poročilo za drugo upravno leto 1894.“ Po računskih sklepih kaže se v pretečenem letu nepričakovan napredek. Prometa bilo je od 1. prosenca do 31. grudna 1894. gld. 196.286.53, z vštetim prometom leta 1893. gld. 103.543.97 torej v obeh letih vsega skupaj. gld. 299.830.50. V pretečenem letu pristopilo je 126 novih zadružnikov, in sicer: z glavnimi deleži 42, ki so vplačali. gld. 840. — z upravnimi deleži 84, ki so vplačali gld. 168. — gld. 1.008. — Izstopil je en sam zadružnik z opravljenim deležem gld. 2. — Vseh zadružnikov je 226 s 382 deleži v znesku gld. 5.012. — Hranilnih vlog vložilo se je pretečeno leto gld. 82.236.82, vzdignilo pa gld. 12.838.72, tedaj se je več vložilo gld. 69.398.10, kapitalizovane obresti zna-

šajo gld. 2.528'63, stanje hranilnih vlog s pripisanimi obrestmi koncem leta 1893. znaša gld. 43.593'09, torej je stanje hranilnih vlog koncem leta 1894 gld. 115.519'82. Posojil se je dalo zadrušnikom gld. 47.444'44 vrnili so pa zopet gld. 6.256'71, torej se je več izposodilo gld. 41.187'73, ako se prišteje stanje posojil koncem leta 1893. gld. 21.947'— znaša skupno stanje posojil koncem leta 1894 gld. 63.134'73. Koncem leta 1893. bilo je pri raznih zavodih naloženega denarja gld. 25.745'07, tekem leta 1894. se je na novo naložilo gld. 32.997'— Nevzdignjene kapitalizovane obresti znašajo za leto 1894. gld. 1.587'76, tedaj bi bilo skupaj naloženega gld. 60.329'83, ker se je pa med letom vzdignilo gld. 7.267'— ostane še naloženega koncem leta 1894. gld. 53.062'83. Stanje rezervnega fonda za zgube znaša z obrestmi koncem leta 1894. gld. 106'43. Čisti dobiček leta 1894. znaša pa gld. 1.164'13.

Načelnik te posojilnice reg. zadruga z neomejeno zavezo je blg. g. Vekoslav C. Ravnikar.

Tatvina, rop in bogoskrunstvo. Iz gorenje Vipavske nam pišejo: Dne 27. februarja t. l. je imela biti pri sodišču v Ljubljani sodnijska obravnava proti nekemu že večkrat zaprtemu Andreju Furlanu in njegovemu tatinskemu tovarišu vulgo Žebraku, oba iz Slapa pri Vipavi, radi ropa in mnogovrstnih tatvin, izvršenih v Trstu in drugod. Komaj je prvi omenjeni A. F. bivši vojak in čvrst mož. star okoli 30 let, dostal dvaletni zapor zaradi hudodelstva tatvine, že je začel krasti vse, kar mu je v roko prišlo; celo puško, revolver, pile, obuvalo, dežnike in druge reči so našli pri njem. Vjeli so ga lani v novembru v Mančeh blizu Vipave, ko je neko staro žensko iz Vipave, s katero je šel iz Trsta proti domu, napadel blizu Manč, ter jej siloma vzel 1 f. 3 kr., ko je šla revica pit h studentu. Žal, da 27. febr. ni mogla nobena priča h sodnijski obravnavi v Ljubljano ker jim je sneg zastavil pot. Vsled tega je sodišče odneslo dotično obravnavo. Od omenjenih dveh tatov, ktera sta že dolgo znana kot nevarna imetju in ljudem na samotah živečim, se slutí, da sta bržkone izvršila pred 4—5 leti tudi one strahovite *božje rope* na Gočeh in v Poddragi. Vlomila sta v poddraško cerkev 2krat ter odnesla ciborij s posvečenimi hostijami; na Gočeh (1890) pa sta ob sv. jutru, ko so ravno zvonili, vlomila v tabernakelj ter odnesla monstranco s sv. hostijo vred. Nekaj srebrnih drobcev monstrance izrezanih okoli sv. hostije so našli pozneje v meji pod Stjakom, znamenje, da so hoteli skruniti le sv. hostijo, ter kakim tržaškim framasonom prodati. Takšne velike hudodelnike, božje-roparje, katerih zloba je uprav peklenska, so do časa cesarice Marije Terezije ali obesili ali pa zaprli v hudo ječo za vse življenje. Taki hudodelniki res niso vredni, da gledajo božje sonce! O takšnih zlodejskih le slišati je vernega kristijana groza in strah! Bog varuj naše dobro ljudstvo bogotajstva!

Za Slov. Alojzijevišče so darovali: visokoč. g. M. Kravanja 10 gld., preč. g. Ignacij Valentinčič 5 gld., preč. g. J. Fabjan 5 gld., č. g. Fr. Guzelj 5 gld., č. g. J. Primožič 13 gld. 5 kr. Bog povrni stotero!

Trst-Istra.

Nadvojvodinja Štefanija je dne 26. m. m. prišla v Trst h dvornemu koncertu, kateri se je vršil v namestništvu palači v prid družbe „Zlatega Križa“. Drugi dan je odpotovala po morju v vshodne dežele.

Nov parnik Lloydov z imenom „Habsburg“ spustijo v morje dne 9. t. m. ob 9. uri jutraj. Zgodilo se bo to z veliko slovesnostjo.

Nov list začno skoraj izdajati socialni demokratje v Trstu z imenom „Ilavoratore“. Naj bi ne imel več sreče ko nekdanji slovenski „Delavec“

Ustavljen sklep. Tržaško starešinstvo je sklenilo proslaviti znani shod županu in odposlancev iz Istre dne 2. nov. p. l. v mestni dvorani, kjer so protestirali proti odlokom o dvojzičnih napisih. Hoteli so to ovekovečiti z napisom na vzdani plošči, toda namestništvo je ta sklep razveljavilo. To je nestrpneže grožno razjarilo.

Pevsko društvo „Danica“ na Kontovelju ne more napraviti svoje velike veselice dne 22. aprila, kakor je bilo namenjeno. Krivo je bolehanje pevcev in pevk.

V Trstu, rokodelska ulica, št. 5. so našli obešenega Franca Erfolja, Goričana, očeta šestih otrok.

V Tinjanu so bile občinske volitve jako srečne za Hrvate v vseh treh razredih. Istra domačinom!

V naglici. Jurče: „Miha, ti si velik osel!“ Miha: „Ti si pa največi.“ Stric (pišoč pri mizi): „Tiho! Kaj se kregata, kakor bi bila sama v izbi!“

Modri pes. Gospodar pride iz krčme še precej trezen domov. Njegov pes se hudo vanj zaganja in jezno laja. „Kaj pa je danes psu, da tako laja nad menoj?“ Žena: „Danes te gotovo ne pozna, ker si trezen prišel domov.“

Hudomušen. Prvi: „Kaj pa, da si zatekel na glavi?“ Drugi: „To sem dobil včeraj pri mlačvi. Cepec mi je priletel na glavo.“ Prvi: „Da, da — cepec navadno tja pade, kjer je slama.“

Odgovorni urednik in izdajatelj J. Marušič.
Tiska Hilarijanska tiskarna.

Prihodnja številka „Primorskega Lista“, izide dne 11. aprila.

Teodor Slabanja,

srebrar v Gorici ulica Morelli št. 17.

se priporoča velečastiti duhovščini za napravo novih cerkvenih posod! Sprejema tudi staro posodo v prenovljenje.

Da si zamorejo tudi menj premožne cerkve omisliti razne cerkvene reči, se bodo po želji prečastitih p. n. gospodov naročnikov stavili prav vgodni plačilni pogoji.

Pošilja vsako blago poštnine prosto!
Ilustrovan cenik zastonj in franko.

Trgovina papirja

Ant. Jeretič

GORICA

Sementiška ulica št. 3. — Za veliko vojašnico št. 15.

Zavod za črtanje papirja
Knjigoveznica

Tvornica

trgovinskih knjig, šolskih zvezkov itd. itd.

Zaloga

pisarskih, risarskih in drugih predmetov,
Šolskih knjig
in drugih učil.

Izključivo zastopstvo

ter edina razprodaja

lesne rezljanice in slamnatega papirja,
za trgovino s sadjem.

Novič Franc,

krojač v ulici sv. Klare št. 6, izvršuje razna naročena dela in prodaja narejeno obleko po jako zmernih cenah.

!! Sto let stara tvrdka v Kropi !!
Naj boljše železne verige (ketne)

izdelujeta delavca-mojstra

Valentin in Gregor Šolar

v Kropi na Kranjskem.

P. n. odjemniki najdejo pri nas verige za živino, za vozove; brzde, kolca (rinke) i. t. d. vsake vrste in teže.

Cene so jako nizke, ker sta gospodarja sama delavca.

Sprejme se tudi pošten zastopnik (agent).

Anton Kuštrin,

v Gosposki ulici v hiši g. dr. Lisjaka št. 23.

prodaja različno blago n. pr. sladkor, kavo, moko vsake vrste, kis, milo (žajfo) itd., posebno dobro oljino olje za večno luč v cerkvi itd.

V pisarni Seitz-ove tiskarne, nasproti semenišču v Gorici, prodaja se po znižani ceni — 1 gld. 30 kr. —

Veliki teden

in

Velika noč.

Spisal prof. Andrej Marušič.

Knjiga se pošilja tudi po pošti na povzetje. Kdor pa denar že z naročilom vred pošlje, naj pridene še 10 kr. za vzorni list.

Podpisani priporoča velečastiti duhovščini in cerkv. oskrbnistvom ter slavnemu občinstvu

pristne garantovane čebelno-voščene

sveče

voščene zvitke, sveče nižjih vrst za stransko razsvetljavo crkv in pogrebe. Kadilo lagrima, stenje in stekla za večno luč.

Za pristnost sveč, katere nosijo protokol, tvorniško znamko, jamčim z „100 gl. ali 200 kr.“

Nadejaje se obilnih naročil zagotavljam točno postrežbo po mogoče nizki ceni.

Z odličnim spoštovanjem

I. Kopač, svečar

Edvard Paulin,

v Nunski ulici št. 10.

V zalogi ima razne nagrobne vence, biserne in porcelanaste, rože za cerkve, palme, cvetke za nove maše in poroke, voščene sveče, mrtvaške obleke, rakve, trakovke, zlate črke i. t. d. po najnižjih cenah.

Ianeno oljnati

Firnež

najboljše vrste prodaja

Adolf Hauptmann

tovarna firneža v Ljubljani.

Razpošilja na zahtevanje brezplačno in franko svoj ilustrovani cenilnik oljnatih barv, firnižev, lakov, suhih, kemičnih, prstenih in mineralnih barv, düseldorfskih oljnatih in akvarelnih barv za umetnike, barv za fotografe, emalj-majolika in lazurnih barv, potrebnih za oljnato in akvarelno slikanje, čopičev, tint, kakor tudi še mnogo drugih predmetov za obrtništvo, šole in domačo rabo.